

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

PUNTE

JAARLIKSE NASIONALE ASSESSERING 2012 GRAAD 9 AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL TOETS

PUNTE: 60

TYD: 2 uur

PROVINSIE _____

STREEK _____

DISTRIK _____

NAAM VAN SKOOL _____

NASIONALE OBIS-NOMMER (9 syfers)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

KLAS (bv. 9A) _____

VAN _____

NAAM _____

GESLAG (✓)

SEUN

DOGTER

GEBOORTEDATUM

C	C	J	J	M	M	D	D
---	---	---	---	---	---	---	---

Hierdie toets bestaan uit 20 bladsye, die voorblad uitgesluit.

* 9 A F H L *

Instruksies aan leerders

1. Lees al die instruksies noukeurig deur.
2. Beantwoord al die vrae in die spasies wat voorsien word.
3. Die toets duur TWEE ure.
4. Die onderwyser sal jou deur die praktiese voorbeeld lei voordat jy met die toets begin.
5. Skryf netjies en leesbaar.

Praktiese voorbeeld

Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Die son kom op in die ...

A weste.

☒ B ooste.

C noorde.

D suide.

Jy het die vraag korrek beantwoord as jy B omkring het.

Die toets begin op die volgende bladsy.

Lees die storie hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Trane van blydschap

1 'Maria, Maria! Wat is verkeerd met jou? Wil jy laat wees vir skool? Dit is reeds half drie. Staan op, jou luiaard!' het Ella gesê. Ek het slaperig my oë oopgemaak en na my vriendin gekyk. 'Waaroor gaan al die lawaai?' het ek gemompel. 'Dit is ons eerste dag by Siyabusa Skool. Hoe kon jy dit vergeet het?' het Ella bygevoeg.

5 'Moenie bekommerd wees nie, Ella,' het ek haar geterg. 'Hulle straf nie mense by skole vir volwassenes nie.'

My vriendin het baie mooi in haar nuwe, blou rok gelyk. Sy het haar twee boeke en 'n pen in haar hand gehad. Sy het nes 'n student gelyk en my oë het van blydschap vol trane geskiet. Dit was die groot dag, die dag waarop ons sedert ons kinderdae gewag het.

10 Ek kon nie glo dat ons so ver gekom het nie. Ons het die skool met ons eie hande gebou en ons moes baie struikelblokke oorkom om hierdie droom te bewaarheid. Nou was dit besig om regtig te gebeur. Ons gaan uiteindelik skool toe! Almal in die dorpie het feesgevier. Wat slegs 'n droom was, was nou 'n ernstige saak wat almal in Mabedlana se lewens verander het. 'n Hele aantal volwassenes van 'n naburige

15 dorpie het ook vir die middagklasse geregistreer. Dit was nie maklik om te begin skoolgaan op so 'n laat ouderdom nie. Ou Mokae was die eerste een wat by die skool vir volwassenes kom registreer het.

Toe ons het by die skool kom, het mev. Adams aangehardloop gekom om ons te groet. Ons het almal ons sitplekke ingeneem en mev. Adams het voor in die klas
20 gaan staan om ons toe te spreek. 'Dames en here,' het sy begin. 'Welkom by ons nuwe skool. Ek staan vandag hier voor julle, nie net as 'n onderwyser nie, maar ook as 'n leerder. Ek wil ook leer om so sterk en gemotiveerd soos die mense van hierdie dorpie, Mabedlana, te wees. Wat julle op julle eie reggekry het, is ongelooflik. Julle sal altyd my waardering daarvoor hê.'

25 Ons het hande geklap en ek en Ella het vir mekaar geglimlag. Almal is gevra om hulle boeke uit te haal en hulle name en adresse neer te skryf. Ek het my boek

30 uitgehaal en my pen opgetel. Anne, my niggie, het my gewys hoe om my naam te skryf en ek het die letters van my naam versigtig oor en oor geskryf. 'n Traan het op die bladsy gedrup ... en nog een en nog een. Ek kon nie ophou huil nie. Ek was so aangedaan! Ek het 'n hand op my skouer gevoel, en mev. Adams het oorgeleun en vir my 'n snesie aangebied. 'Moenie bekommerd wees nie,' het sy gefluister, 'ek voel ook lus om te huil.' Ek het afgekyk na my boek en begin skryf. Ek, Maria Seroot, skryf my naam in my boek en ek voel asof ek regtig lewe!

[Aangepas en vertaal uit *Before the rains come* deur Justice Malala]

1. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Die skrywer het die storie geskryf om te wys dat ...

- A Maria se drome oor haar vriendin bewaarheid is.
- B Maria se droom om pragtig te lyk, bewaarheid is.
- C die droom van twee vriendinne bewaarheid is.
- D mev. Adams se drome bewaarheid is.

(1)

2. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Sê hoe Maria die oggend van die eerste skooldag gevoel het.

- A Desperaat
- B Asof sy iets groots bereik het
- C Neerslagtig
- D Gefrustreerd

(1)

3. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Watter woord beskryf Ella en Maria op pad skool toe die beste?

- A Hulpeloos
- B Onselfsugtig
- C Onbruikbaar
- D Onverskillig

(1)

4. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Wat bedoel die skrywer wanneer hy in reël 12 en 13 sê, 'Almal in die dorpie het feesgevier'?

- A Daar was 'n herdenking.
- B Daar was 'n troue.
- C Daar het groot opgewondenheid geheers.
- D Daar was 'n staking.

(1)

5. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

' 'n Traan het op die bladsy gedrup ... en nog een en nog een' (Reël 28 en 29).
Dit het gebeur, want Maria was ...

- A oorweldig.
- B ongelukkig.
- C kwaad.
- D bang.

(1)

6. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Wie is die verteller van die storie?

- A Maria
- B Mokaë
- C Ella
- D Mev. Adams

(1)

7. Lees die voorbeeld van 'n dagboekinskrywing hieronder en skryf jou eie, kort dagboekinskrywing in die ruimte wat voorsien word.

Voorbeeld van 'n dagboekinskrywing:

Sondag, 3 Julie 2011

Vandag was ek in die grootste verleentheid van my lewe. My onderwyser het my vorentoe geroep om die nuus by die opening voor te lees. Ek het gevoel of iemand besig was om my te verwurg. My hande het gebewe en my stem het vreemd geklink. Uiteindelik het ek dit tog reggekry! Dit was die eerste keer dat ek voor so 'n groot gehoor gestaan het. Maar ek was baie in my skik dat ek die nuus voor my skoolhoof, onderwysers en veral voor al my maats kon lees.

Verbeel jou dat jy baie ongelukkig is. 'n Vriend/vriendin het sy/haar rug op jou gedraai en versprei leuens oor jou. Dit beïnvloed jou vriendskap met jou ander vriende.

Skryf 'n dagboekinskrywing van 50 tot 60 woorde waarin jy jou gedagtes en gevoelens hieroor beskryf. Jou dagboekinskrywings sal volgens die volgende kriteria nagesien word:

- Inhoud
- Toepaslikheid (om by die onderwerp te bly)
- Formaat en lengte
- Register en styl
- Taalgebruik, spelling en punktuasie.

(5)

Lees die uittreksel uit 'Ken jy die see', en beantwoord vraag 8 tot 10.

Ken jy die see ...

Ken jy die see, Meneer, ken jy die see?

Hy lyk nou soos jou voorstoep blinkgeskuur
en kalm soos min dinge hier benee,
maar hy's gevaarliker as vlam en vuur.

Dan sê jy nog, Meneer, die vis is duur.

5

Dié vrede, kalmer as 'n stil, soet kind,
lyk of dit dae, dae lank sal duur.

Maar word dié bries 'n bulderende wind,

Dan veg jy vir jou lewe, uur na uur.

En jy sê jy nog, Meneer, die vis is duur.

10

Ja, sleep die swart, swart wind die swart nag mee,
waar kry ons hulp dan, waar's ons naaste buur?

Die Dood staan voor die deur. Gee hy nog een tree,
dan kelder hy ons almal in sy koue skuur.

En jy sê nog, Meneer, die vis is duur.

Wat van die storms wat nooit ophou raas?

Jy sit pal in jou kliphuis, klam en guur,
en hoor die wind al woester, wreder blaas.

20

En daar's geen sprokkel hout meer vir jou vuur.

Dan sê jy nog, Meneer, die vis is duur.

_Uys Krige

8. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Benoem die stylfiguur hieronder:

'... sleep die swart, swart wind ...' (versreël 11).

- A Alliterasie
- B Assonansie
- C Rym
- D Vergelyking

(1)

9. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Waarna verwys, 'Hy lyk ... nou soos jou voorstoep blinkgeskuur' (versreël 2)?

- A Die see laat 'n mens dink aan 'n stil, soet kind.
- B Die see lyk glad en blink.
- C Die see lyk soos gepoetste skoene.
- D Die branders lyk dreigend.

(1)

10. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Verwys na versreël 8: 'Maar word dié bries 'n bulderende wind' en benoem die beeldspraak:

- A Vergelyking.
- B Personifikasie.
- C Klanknabootsing.
- D Assonansie.

(1)

Gekkedag ("April Fool")

- 1 As jy ooit aan die ontvangkant van 'n Gekkedag-grap was, moes jy al gewonder het hoe dit ontstaan het. Wel, jy is nie alleen nie. Niemand weet verseker hoe Gekkedag ontstaan het nie. Maar die mees aanvaarbare verduideliking het te doen met die kalender. Mense het gewoonlik Nuwejaarsdag op die eerste April gevier. Net soos vandag, het mense groot partytjies gehou om dit te vier. Mettertyd het die kalender verander en so ook die datum vir die begin van 'n nuwe jaar. Die nuwe kalender wat in die 1500's ontstaan het, het Nuwejaarsdag as die eerste Januarie aangedui. Maar omdat daar geen internet of enige ander manier was om die nuus te versprei nie, is die nuus maar stadig versprei en hoofsaaklik mondelings oorgedra. Dit het 'n hele rukkie geneem voor almal van die verandering gehoor het en party mense het dit teengestaan. Hulle het voortgegaan om die eerste April as Nuwejaar te vier. Hierdie mense het die bynaam "April-gekke" gekry.
- 2 Mense wat die nuwe kalender nagevolg het, het die "April-gekke" poetse gebak deur hulle op gekke-sendinge te stuur. Hulle het die "April-gekke" na groot Nuwejaarsvieringe uitgenooi wat nooit plaasgevind het nie. In Frankryk, is 'n "April-gek" 'Poisson d'Avril' genoem, wat in Frans 'April-vis' beteken. Dit het ontstaan omdat mense gedink dat visse die een ding is wat maklik met lokaas aan 'n hoek gevang kon word. Kinders het baie keer 'n papiervissie op iemand se rug geplak om hom as 'n "April-vis" te merk. Sodra die persoon die vis ontdek, het die poetsbakker geskree, 'Poisson d'Avril!'
- 3 Nie almal is oortuig dat dit eintlik is hoe die tradisie van Gekkedag ontstaan het nie. Mense het probeer om die presiese datum van die eerste Gekkedag te bepaal, maar dit het gelei tot meer poetse. 'n Professor van die Bostonse Universiteit het met 'n verslaggewer die gek geskeer deur 'n storie te vertel van 'n hanswors wat gesê het dat hy beter kon regeer as die koning. Die hanswors het die koning geword, net vir een dag, op die eerste April. Alhoewel ons nie seker is hoe hierdie tradisie begin het nie, vier mense steeds April-Gekkedag deur mekaar poetse te bak.

- 4 So wanneer jy volgende keer besluit om iemand 'n Gekkedag-streep te trek, onthou dat hierdie dag eintlik gaan oor mense wat nie hulle tradisies wou verander toe die nuwe kalender ontstaan het nie! Of miskien is dit dalk net 'n dag om die grapjas in ons elkeen te vier!

[Aangepas uit 'n artikel deur Kelly Hashway]

11. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Die skrywer het die leesstuk geskryf om ...

- A lesers te oorreed om Gekkedag te herdenk.
- B lesers te herinner dat April-Gekkedag naby is.
- C lesers in te lig oor die geskiedenis van April-Gekkedag.
- D lesers in te lig oor hoe Gekkedag in Amerika gevier word. (1)

12. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Identifiseer die onderwerp in paragraaf 1.

- A Die mense hou partytjies om Gekkedag te herdenk.
- B Die mense herdenk Nuwejaar op 1 April.
- C Die mense het die bynaam "April-gekke" gekry.
- D Die mense is onseker oor die oorsprong van Gekkedag. (1)

13. Skryf VIER hoofpunte uit die leesstuk neer om aan te dui hoe Gekkedag moontlik kon ontstaan het.

- _____

- _____

- _____

- _____

(4)

14. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Kies die beste verklaring van die sinsnede 'gekke-togte' (Paragraaf 2) soos dit in die leesstuk gebruik word.

- A om aan iemand verspote uitnodigings te stuur.
- B om iemand te stuur om gekke bymekaar te maak.
- C om iemand na 'n gekke-paradys te stuur.
- D om iemand op 'n doellose sending te stuur.

(1)

15. Omkring die letter wat die stelling hieronder die beste verklaar.

' 'n Professor van die Bostonse Universiteit het met 'n verslaggewer die gek geskeer.'

- A Hy het die verslaggewer bedank.
- B Hy het die verslaggewer 'n streep getrek.
- C Hy het die verslaggewer iets te drinke aangebied.
- D Hy het belangstelling in die verslaggewer getoon.

(1)

16. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Volgens die leesstuk is mense 'April-gekke' genoem. Verduidelik hoekom.

(1)

17. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Hoekom het die Franse verwys na 'April-gekke' as 'April-vis'?

- A Franse is lief vir vis.
- B Visse kan maklik om die bos gelei word.
- C Dit is maklik om vis gaar te maak.
- D Die Franse vang April visse.

(1)

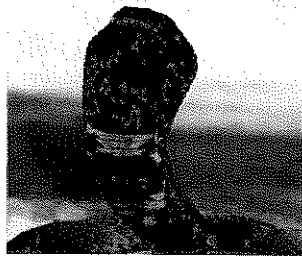
18. Wat beteken die volgende stelling?

'Die eerste April is net 'n dag om die grapjas in ons elkeen te vier.'

(2)

19. Lees die volgende leesstuk, 'Slangbyt', deeglik deur en som dan die hoofpunte op as jy klaar is.

SLANGBYT

'n Slangbyt kan 'n skrikwekkende ervaring wees, of die slagoffer gebyt is deur 'n giftige spesie of nie. Vrees en skok is gewoonlik die onmiddellike reaksie op 'n slangbyt. Die ou spreekwoord 'Voorkoming is beter as genesing' is veral waar wanneer dit by slangbyt kom.

Die volgende is 'n paar voorstelle oor hoe om slangbyte te vermy. Wanneer jy onverwags 'n slang teëkom, staan doodstil of stap stadig agteruit. Die slang sal enige skielike beweging as 'n bedreiging beskou en jou aanval. As jy besluit om 'n entjie in die veld te gaan stap, moet nooit kaalvoet loop nie. Dra stewels en 'n lang denimbroek. Die meeste byte kom voor op mense se voete en enkels. Stap versigtig en luister vir 'n gesis en 'n geritsel in die bosse. Wees versigtig om 'n slang wat dood lyk, op te tel. Party spesies, veral die kobras en rinkhalse, kan voorgee dat hulle dood is. Wanneer jy in die veld kampeer, moenie in die donker deur die bosse loop nie. Gebruik altyd 'n flitslig om jou pad te verlig. Koop 'n slangbytkissie met teengif wanneer jy 'n gebied besoek waar slange volop is.

Jou klas beplan 'n uitstappie na 'n plaas. Gebruik dit wat jy gelees het om veiligheidswenke aan jou maats voor te hou. Wat is die DRIE belangrikste idees uit die artikel wat 'n mens kan help?

Doen jou opsomming in die spasie hieronder.

(3)

20. Skryf die volgende sinne oor:

20.1 Skryf die volgende sin oor in die indirekte rede. Begin die sin soos aangedui.
'Ek wil die slange beskerm,' het die veldwagter gesê.

Die veldwagter het gesê dat _____

(2)

20.2 Verander die volgende sin na die direkte rede. Begin die sin soos aangedui.
Die veldwagter sê dat 'n slangbyt 'n skrikwekkende ervaring kan wees.

Die veldwagter sê, _____

(2)

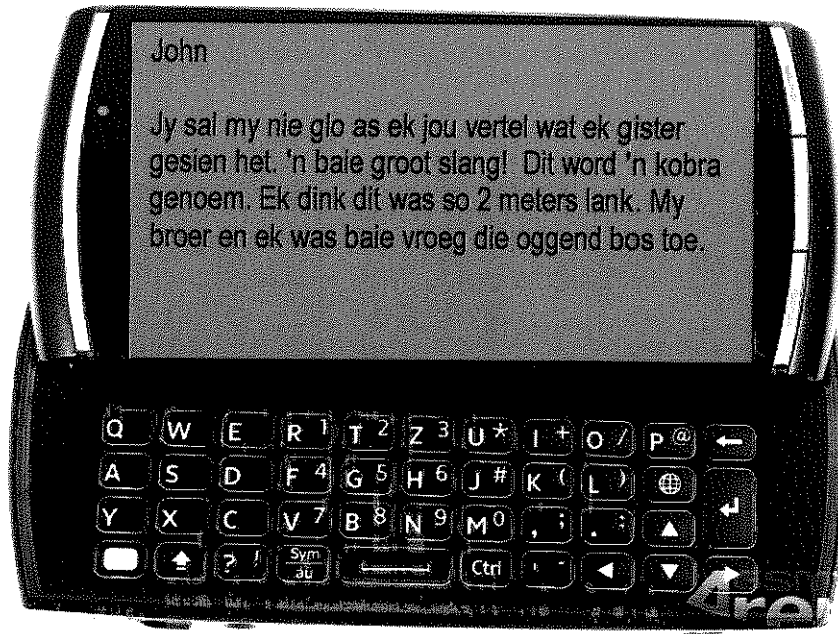
21. Gee die regte vorm van die woorde tussen hakies. (Verlede Tyd)

Veldwagter: Kon julle daarin slaag om enige kobras in die veld te sien?

Toergids: O, ja! Maar teen die tyd dat ons 'n kobra (sien), het ons al langer as 'n
uur na een (soek).

(2)

22. Stel jou voor dat Donald die volgende SMS aan sy vriend, John stuur. Skryf die paragraaf oor in goeie Afrikaans deur die taal-, spel- en puntuasiefoute te verbeter.

(5)

23. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Die meeste slangbyte kom voor op mense se voete en enkels.
Wat sal jy doen om jouself te beskerm?

- A Ek sal stewels aantrek.
- B Ek behoort stewels aan te sit.
- C Ek sal dalk stewels aantrek.
- D Ek behoort stewels aan te hê.

(1)

24. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Jy het op 'n groot kobra in die veld afgekom.
Wat moet jy doen?

- A Ek moet dadelik stilstaan.
- B Ek moet kan stilstaan.
- C Ek moes kon stilstaan.
- D Ek behoort te kan stilstaan.

(1)

25. Skryf die volgende sin in oor in die lydende vorm. Begin met die onderstreepte woorde:

Omgewingsbewustes sal mense veroordeel wat slange doodmaak.

Mense wat slange doodmaak, _____

(2)

26. Omkring die letter voor die korrekte antwoord.

Vul die ontbrekende woord in met die regte antwoord.

Slanggif kan jou doodmaak _____ dit nie behandel word nie.

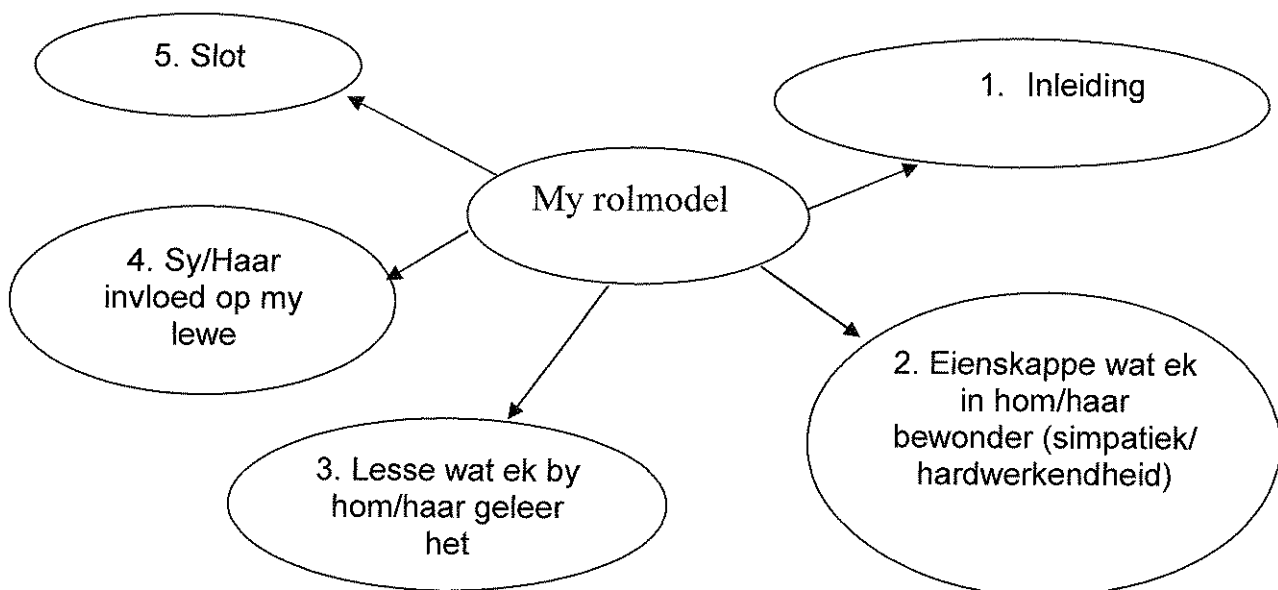
- A of
- B as
- C en
- D vanaf

27. Omkring die letter voor die korrekte sin.

- A Slange bly gevaarlik, al hou ons nie van hulle nie.
- B Aangesien teengif belangrik is; help dit in tye van nood.
- C Die veldwagter is my beste vriend, al bly ek by hom.
- D Alhoewel my beste vriend my genooi het om saam met hom te toer, het ek nie gegaan nie.

(1)

28. Die meeste mense het 'n rolmodel in die lewe. Dit kan jou vader, jou moeder, 'n vriend/ 'n vriendin, 'n onderwyser of 'n sportheld wees. Skryf 'n paragraaf van 50 tot 60 woorde en beskryf jou rolmodel. Gebruik die inligting in die geheuekaart hieronder.

Jou werk sal volgens die volgende kriteria gemerk word:

- Inhoud
- Toepaslikheid (verband met onderwerp)
- Beplanning
- Formaat en lengte
- Register en styl
- Taalgebruik, spelling en punktuasie.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

(6)

29. 'n Gewilde tydskrif het mense gevra om hulle gunsteling resepte te stuur vir publikasie. 'n Prys van R1 000,00 kan gewen word deur die persoon wat die beste resep instuur. Skryf die resep van 60 tot 80 woorde neer. Die volgende woorde moet ingesluit word:

- Bestanddele wat gebruik gaan word
- Kook metode
- Bedieningsvoorstelle

OF

Elke mens het al 'n speletjie in sy lewe gespeel. Verduidelik aan jou vriend/vriendin in 60 tot 80 woorde hoe jy jou gunsteling speletjie speel. Jy mag die onderstaande woorde gebruik om 'n paragraaf te skryf.

span skeidsregter kaptein spelers telling vuilspel

Jou paragraaf sal volgens die volgende kriteria nagesien word:

- Beplanning (Gebruik die ruimte wat voorsien is vir jou beplanning.)
- 'n Duidelike inleiding en slot
- Korrekte taalgebruik, spelling, puntuasie en uitgebreide woordeskat.
- Inhoud
- Toepaslikheid (hou by die onderwerp)

Doen jou beplanning hier:

Skryf jou finale paragraaf hier:

TOTAAL: 60